

dobé prežvekovalke, zlasti kože in ovce, nekoliko tudi konji. V novjšem času si država prizadeva povzdigniti živinorejo s tem, da olajša živinorejcem nakup soli. Z glino in gipsom namešana sol se rabi za umetno gnojilo. Mnogo soli potrebujejo tudi za izdelovanje družih soli (Glavberjeve soli, sode in dr.).

Pri starih Slovanih je bila navada, ki se še danes nahaja pri nekaterih slovanskih rodovih, da so tujcu, sprejemšega kot gosta, ponudili kruha in soli v znamenje posebnega prijateljstva. S tem so hoteli pokazati, da je sol kakor kruh neobhodno potrebna za ohranitev življenja. — Pri sv. krstu dá duhovnik krščevancu nekoliko blagoslovljene soli v usta. Sol je namreč znamenje modrosti; kakor sol jedila dela užitna in okusna ter jih varuje gnjilobe, ravno tako modrost dušo Bogu prijetno stori in greha varuje.

[Obravnaval sem tukaj kuhinjsko sol kot prirodnino (nahajanje, pridobitev, lastnosti, poraba), vpletivši ugodnosti raztopa, pojem o kristalih in nekoliko o hlapenji. — Marsikateremu cenjenemu tovarišu se bo dozdevalo v mojih obravnavah beril nekoliko preveč gradiva. Gotovo ga je precej, zato lahko učitelj po svojih razmerah več ali manj za-sé ohrani. Prizadevam si pa sploh, se vsemu manj umljivemu ogniti in razpravo podajati v priprosti besedi, kakoršne se je v šoli s primernimi vprašanji posluževati.]

Fr. Trost — Vodice.

Književnost.

Kamnik, zemljepisno-zgodovinski opis, sestavil in založil Lj. Stiasny, učitelj v Kamniku, tiskala Kleinmayr-Bamberg, Ljubljana 1894. Cena lepo vezani knjigi 1 gld. 20 kr., po pošti 1 gld. 25 kr. (Dobiva se pri izdajatelju in pri tiskarju.) To je naslov pravilni, 175 strani obsežni knjižici, ki ima vtisnjenih 35 večjih in manjših podob, kakoršne se nahajajo v Simini knjigi „Im Gebiete der Steiner Baln“. Knjiga ima sledeče oddelke: Zemljepisni obraz, zgodovina mesta, zgodovina fare in cerkvā, zgodovina šole, pravljice in pripovedke, glasoviti Kamničani in „Dodatek“ (slovenska prisega iz XVIII. stoletja). Kakor se razvidi iz predgovora, ima knjiga služiti najpoprej šolskim namenom, da se iz nje učitelji poučé o Kamniški zgodovini in da učencem pokažejo prirodne lepote Kamniške okolice. S tega pogleda je torej knjiga napisana tako rekoč za ves okraj in zato bi bilo dobro pridejati (na str. 13) tudi statistični pregled kamniškega okraja in morda celo vsega okrajnega glavarstva. Opis Kamnika in okolice je izvrsten (le omenitev „Katzensteina“ pogrešamo), trebalo bi pa pri gorah in sedlih tudi nadmorske višine pridjati, ker te so važen faktor za ves zemljepisni pouk. — Pri zgodovinskem delu so vestno porabljeni vsi natisnjeni in nenatisnjeni viri (Rudolfinum, mestni in farni arhiv v Kamniku) in knjigo je pregledal vrhu tega tudi deželni arhivar A. Koblar, tako, da se gotovo ni mogel vrniti nobeden pogrešek. Nasprotno, knjiga se nam zdi véasih še preskeptična, n. pr. l. 1061. omenjeni Kamnik je gotovo naš kranjski (Krones, Die deutsche Besiedlung der Ostalpen, str. 108) in prva župna cerkev je bila izvestno na Malemgradu (Dimitz, Kurzgefasste Geschichte Krains, str. 24). Kamnik ni dobil imena od „kamnitih tal“, nego prav od one skale, na kateri so sezidali Maligrad. Dobil je svojo važnost zaradi tega že

tako zgodaj, ker je tam skozi vodila trgovinska pot in zato so tam ustanovili tudi bolnišnico, kakor pozneje na Kazjaku. Tudi ni bilo slovensko ime šole v XIII. stoletju v rabi, nego gotovo kaj že pri ustanovitvi kraja, drugače bi ga bili Slovenci „Kamen“ imenovali po nemškem uzoru. Mesto „špital“ (str. 20 in drugodi) naj se rabi beseda gostinjec (hospicij), ker taka je bila ona ustanova. — Po Simi zapeljan imenuje gospod pisatelj marsikater obdelan kamen „gotski“, tako n. pr. onega na str. 35, ki nosi letnico 1549. Ta je očitvidno grb nekega kamniškega zidarja in klesarja (morda „zidarskega mojstra“ ali rodovine „Staymets“), ker ima v sebi klesarske znake (kar je bilo poprej pri mojstrih zelo navadno) in poleg tega še polumesec in zvezdo, kakor mestni grb. Zakaj ni omenil g. pisatelj tudi rimskega kamena „Caio Dindio“ in sploh prazgodovinskih spomenikov? Dobro bi bilo pod podobo pristaviti, kje stoji „krvavo znamenje“. — Vse hvalevredna sta odstavka „Pravljice in pripovedke“ ter „Glasoviti Kamničani“, vendar je pravljic premalo; marsikatera bi bila lahko obširnejša. S takimi stvarmi se najbolj goji narodno zavest in vzbuja naroden ponos, ker kdor bo dober Kamničan, bode tudi dober Slovenec. Jezero je stalo v prazgodovinskih časih; torej je vsa razprava na str. 138 nepotrebna. — V obče bode pa knjiga popolnoma dosegla svoj namen in jo bodo ne le vsi Kamničani z veseljem prebirali, nego tudi tujci, ki tako radi obiskujejo naš krasni Kamnik (zato naj bi se knjiga tudi pri kopališču prodajala). Tudi ljudskim učiteljem — posebno iz kamniškega okraja — jo kar najtopleje priporočamo, ker jim bode zdatno olajšala domoznanski pouk ter jim služila v pripravljanje za ta pouk.

S. R.

Slovensko-nemškega slovarja je izšel enajsti sešitek in obseza besede od „ognjemeten“ do „oznāti“.

Stariši, podpirajte šole! Nekoliko besedij o skupnem vzgojnem delovanju domače hiše in šole. Napisal Anton Kosi, učitelj v Središči. Druga, povsem predelana, popravljena in pomnožena izdaja. V Ljubljani, 1894. V založbi pisateljevi. Natisnila „Katoliška Tiskarna“. Cena jednemu izvodu je 12 kr., 25 iztisov velja 2 gld. 75 kr., 50 izvodov 5 gld., 10 izvodov 9 gld. — Naslov knjige že pove, kaj ji je namen, pa tudi drugo izdanje pričuje, da je knjiga koristna in potrebna našemu narodu. Odveč bi bilo jo bolj natančno priporočati, saj dobro delo priporoča se samo in dolžnost vsakemu ljudskemu učitelju budi, da jo kar najbolj mogoče širi in razpečava med narodom in če se to zgodi, bode naše delo v šoli zdatno olajšano.

Naši dopisi.

Iz krškega okraja. (Ferdo Strel f.)¹⁾ Kakor je bil že „Učiteljski Tovariš“ objavil, preminul je 4. mal. travna t. l. na Veliki Dolini na Dolenjskem učitelj g. Ferdo Strel v svoji najboljši moški dobi. Pokojnik ima za seboj jako burno življenje — in boriti se je moral — kakor večina revnih slovenskih dijakov — ves čas za ta vsakdanji kruhek. Porodil se je 1861. l. v Kamniku na Gorenjskem, kjer je dovršil ondotno ljudsko šolo s prav dobrim vspehom. Kje je obiskoval nekaj razredov srednje šole — in kje je dovršil učiteljske, mi ni znano; najbrže v Ljubljani, kar naj bi blagovolil kateri njegovih součencev natančneje prijaviti. Po dovršenih študijah je služboval po raznih krajih na Kranjskem: v Žalni, Ratečah na Gorenjskem; še poprej pa nekje v Istri. Zbog svoje neozdravljive bolezni je za nekaj let popustil učiteljevanje ter se na to bavil z raznim opraviлом. V Novem Mestu bil je dijurnist; isto službo je opravljal nekje na Štajerskem, kjer

¹⁾ Pisatelju teh vrstic ni bilo moč dobiti natančnejših dat o pokojnikovem življenju, ker ga je osebno le malo poznal. Njegov tovariš, g. nadučitelj Pretnar mi je na prošnjo poslal nekaj malega, kolikor je baš njemu znanega bilo. Večkrat ga je prosil potrebnih podatkov za „kroniko“, a bilo je vse zaman, ni mu hotel vstreti. G. tovarišu izrekam zahvalo za pojasnila.